

Nosema, bedreiging of aanzet tot bezinning?

Het artikel over nosema in de vorige aflevering van Bijen heeft bij mij zowel waardering alsook verbazing losgemaakt. Waardering vanwege de grondige manier waarop de parasiet wordt belicht en over het feit dat de imker door zijn werkwijze de kans op nosema kan verkleinen of vergroten.

Er worden nuttige 'tips' gegeven. Daaraan kan nog het volgende worden toegevoegd: het gebruik van kruidentheo in het wintervoer en het toepassen van een kleinere raatafstand (35 mm), zodat minder bijen nodig zijn om het broednest warm te houden.

Nosema als signaal

Verbazing was er bij mij ten aanzien van het overige 'geschut' dat in stelling werd gebracht tegen nosema. Vooral het zonder enige terughoudendheid noemen van Fumidil-B als een hulpmiddel om de volken 'gezond' te houden. Terwijl de honingbij kans heeft gezien om vele, vele miljoenen jaren te overleven zonder dat er ooit een imker te 'hulp' kwam met een geneesmiddel, wordt er in het artikel gedaan alsof zo'n middel nu eenmaal een noodzakelijk kwaad is. Voor mij is dat op z'n zachtst gezegd veel te kort door de bocht.

Of, om het anders te stellen: wanneer een greep in de medicijnkast nodig is tegen nosema, is er dan niet iets fundamenteels mis met de manier waarop er met de bijen wordt omgegaan? Worden er dan geen eisen gesteld die de draagkracht van het volk te boven gaan? En wordt het dan niet hoogtijd voor een bezinning?

Wanneer een koninginnenteler geregeld te maken heeft met nosema, is dat dan geen aanwijzing dat de manier van werken te ver af staat van de natuur en het wezen van de imme?

En als bij een imker nosema een regelmatig terugkerend probleem vormt in het voorjaar is dat dan niet het signaal om na te gaan of hij met zijn methoden wel op de goede weg is en/of zijn type bij wel voldoende is aangepast aan het lokale klimaat en de plaatselijke omstandigheden? Bedenk daarbij dat het werken met rassen die al snel in het voorjaar een groot broednest hebben, veel vraagt van de winterbijen en misschien eisen stelt die het volk in ons wisselvallige voorjaar niet kan waarmaken. Vermoedelijk is het niet voor niets dat onze oorspronkelijke zwarte bij een veel tragere voorjaarsontwikkeling kent. Goed

afgestemd op het vallen en opstaan van ons voorjaarsweer.

In het artikel wordt geadviseerd om alleen met sterke volken te werken. Het woord sterk vind ik ongelukkig gekozen. Dat wordt al snel afgemeten aan het aantal bijen. Mijns inziens is de vitaliteit en de harmonie veel belangrijker. Liever een natuurswerm van een paar raampjes dan een kunstmatig samengesteld volk dat een volle bak bezet.

Evenwicht herstellen

Tot slot: het gaat er mij niet om een bepaalde methode te verheffen tot de enige waarheid, maar wel wil ik het volledige omgaan met bijen aan de orde stellen. Dan kunnen we in een open dialoog gezamenlijk werken aan de verdere ontwikkeling van duurzame imkermethodes. Vanuit die houding kunnen we ook op een heel andere manier gaan aankijken tegen nosema. Niet als een bedreiging, maar als een signaal om ons omgaan met bijen aan te passen aan hun natuur. Zo'n proces van heroriëntatie is geen concessie maar een nieuwe uitdaging, het inslaan van nieuwe wegen. Een intrigerende ontdekkingstocht die ons dichter brengt bij de bij en de wereld eromheen. In die benadering krijgen de eigen observaties en het verder ontwikkelen van een gevoel voor de bijen weer een belangrijker plaats. In de afgelopen tientallen jaren is de bijenteelt steeds rationeler en technischer geworden en zijn veel oude wijsheden op de achtergrond geraakt. Ook op dat gebied moet een evenwicht hersteld worden.

Ad Vermaas, Hoogeveen (lid van de redactie van Bijen)

Selectie

(Selectie: volgens het woordenboek: Fra. het uitkiezen; het uitzoeken naar geschiktheid; uitgekozen gedeelte(n).)

Selectie is iets wat je op veel verschillende manieren kunt toepassen. Er zijn namelijk een hoop criteria waarop je kunt selecteren.

Voor de imkers onder ons die een bijenstand hebben met een vijftal volken zullen het aantal criteria veel geringer zijn dan voor imkers die met meer dan tien volken imkeren.

Wat voor criteria kunnen er gesteld worden om tot een beoordeling te komen.

- steeklust
- raamvastheid
- zwerm drift
- haal drift
- wintervastheid

- voorjaarsontwikkeling
- percentage inteelt
- varroaeresistentie of ziekteresistentie in het algemeen.

Beoordeling

De vraag is: 'hoe kom je tot een beoordeling?'

Hiervoor zul je moeten gaan waarnemen en niet vergeten dit op een of andere manier vast te leggen. Een goede mogelijkheid hiervoor is het gebruik van een kastkaart, waar de criteria die jij wilt gaan gebruiken, alvast zijn voorbedrukt. Dit voorkomt dat je iets vergeet. Verder moet je gebruik maken van een waarderingsschaal. Als goede graadmeter kun je gebruik maken van de schaal 1 (slecht) tot en met 4 (goed).

Deze schaal wordt in veel landen gebruikt zodat je ook een keer je eigen gegevens kunt vergelijken.

Na één jaar van registreren en vastleggen kun je tot een vergelijking komen van de gegevens. Dit dan wel per gesteld meetpunt en met een totale beoordeling per bijenvolk.

Hieruit is dan weer een gemiddelde te berekenen. Leg je dan alle gegevens naast elkaar, dan zal blijken dat er volken zijn die onder het gemiddelde liggen en natuurlijk ook die erboven liggen. De volken boven het gemiddelde zijn interessant. Want als je aan selectie doet, zul je ook aan koninginnenteelt moeten doen. Het volgend jaar zal dan ook geteeld moeten worden van de volken die boven het gemiddelde van de stand liggen om tot verbetering van de totale stand te komen. Het is niet altijd mogelijk om tot verbetering te komen zonder dat er nieuw materiaal in de stand ingebracht is. Dit is een gevolg van het feit dat de omgeving van de bijenstand ook invloed heeft op de stand. Darren vliegen nu eenmaal veel verder dan de werkbijen en de darren bepalen voor een groot deel het gedrag van onze volken.

Resultaten

Koninginnenteelt heeft mijn interesse sinds een jaar of vijftien. De resultaten van selectie hebben een zeer bevredigend resultaat.

De bijen zijn nu zonder kap en handschoenen te benaderen, zijn zwermtraag en hebben een goede voorjaarsontwikkeling.

De honingopbrengst, natuurlijk afhankelijk van het drachtgebied en de weersomstandigheden, is toch duidelijk verbeterd.

Selectie is registreren, noteren, vergelijken en conclusies trekken en dat is beslist niet eenvoudig.

Jan Kruit, Ter Apel

Gemiste kans

Sinds eind 1999 lopen er besprekingen over het samengaan van de vier bijenhoudersorganisaties in Nederland. Voor de individuele leden van de organisaties is het volmaakt onduidelijk wat er besproken wordt en welke resultaten bereikt worden. Door de overkoepelende Bedrijfsraad is een Werkgroep 2000 geformeerd om het onderzoek naar het samengaan te doen en deze Werkgroep zou dan ook Bijen moeten gebruiken om de imkers te informeren. Uiteindelijk zijn het de imkers die moeten beslissen of ze kunnen instemmen met de voorstellen van één bijenhoudersorganisatie in Nederland.

Een paar voorbeelden

- In Bijen juli/augustus 2000 wordt vermeld dat er twee werkgroepen worden geformeerd met een overkoepelende Stuurgroep. Maar over de opdrachten aan die werkgroepen en wie de leden zijn van de werkgroepen en de stuurgroep geen woord.
- Men is van plan om de lezer op de hoogte te houden, maar men zegt ook dat 'een broedende kip niet gestoord mag worden'.
- In Bijen februari 2001 wordt gemeld dat de werkgroepen gerapporteerd hebben en dat nadere berichten spoedig zullen volgen. Maar tot op dit moment (eind juli 2001) zijn die uitgebleven.
- Er wordt in Bijen april 2001 gemeld dat er nog een nieuwe werkgroep wordt geformeerd om de doelstellingen van de bijenhouderij te formuleren. Niets over wie de leden zijn van deze werkgroep en wat de opdracht is.

Voor informatie zijn we aangewezen op wat er zoal in het verenigingsnieuws van de vier bijenhoudersorganisaties in Bijen terloops wordt vermeld. Ik ben van mening dat meer openheid over het onderzoek naar het samengaan van de organisaties kan bijdragen tot een discussie binnen de verenigingen die aangesloten zijn bij de verschillende organisaties. Betrokkenheid bij de mogelijke veranderingen die ons te wachten staan, kan het samengaan alleen maar vergemakkelijken. Ook kan daarmee een mogelijk ledenverlies beperkt worden. Ik denk dat de Stuurgroep Bedrijfsraad 2000 door de 'geheimzinnigheid' waarmee hun activiteiten zijn omgeven, het streven om de Nederlandse imkers in één organisatie te verenigen, ernstig schade toebrengt. En daarmee de kans op een harmonieuze afloop van hun nobel streven zal missen.

F. Peter Bohlmeijer, Berghem

De charme van het imkeren

Een aantal jaren geleden ben ik gestopt met imkeren. Een paar redenen waren daarvoor aan te wijzen. Het werken met kasten begon mij zwaar te vallen: mijn leeftijd begon een woordje mee te spreken. Ook de chemische bestrijding van de varroamijt ging mij tegenstaan. Inmiddels was het Amerikaans vuilbroed in aantocht. Verder was er nog een privéreden maar die doet hier nu niet ter zake. Al met al achtte ik de tijd gekomen om met mijn liefhebberij te stoppen. Reeds in een veel eerder stadium had ik met de gedachte gespeeld om in geval van beëindiging van het kastimkeren over te gaan op korfimkeren. Toen het echter zover was heb ik resoluut besloten de hobby te beëindigen. Een vijftal jaren heb ik het zonder bijen moeten stellen. Wel bezocht ik ieder jaar de prachtige bijenmarkt in Uddel. Een leuke bijenmarkt, niet te groot, maar wel gezellig. Als ik daar rondliep had ik steeds de neiging om weer een volk te kopen. Vooral voelde ik mij aangetrokken door de vierkante Uddeler korf. Al die tijd heeft mij het bijenhouden niet losgelaten. Ik was wel begunstiger gebleven van de plaatselijke bijenvereniging in Beverwijk, waar ik de jaarlijkse ledenvergadering bijwoonde. Alle banden met de imkerij waren dus niet verbroken.

Uddeler en andere korven

Dit voorjaar ben ik weer eens op onderzoek uitgegaan. Ik ben eens gaan kijken op het bijenpark van de vereniging of mijn oude stal nog leeg zou staan om die in overleg met het bestuur in gebruik te kunnen nemen. Helaas was er inmiddels een andere gegadigde die belangstelling had. Wel was er een andere stal beschikbaar die ik met hun toestemming kon gebruiken. Zo gezegd zo gedaan De stal heb ik wat opgeknapt. Een drietal korven kreeg ik van een bevriende imker cadeau. Een geweldige geste. De vierde door mijzelf gevlochten korf kreeg ik ook weer terug. De vijfde korf heb ik in Uddel gekocht: de vierkante Uddeler korf. Nu nog de bijen. Ik moest geduld oefenen en dat viel niet mee.

Op het park zouden er genoeg zwermen beschikbaar komen. Uiteindelijk is het geduld ruimschoots beloond. Vijf zwermen heb ik samen met een bevriende imker geschept. Ik vond het prachtig, vol van avontuur en spanning. De ontwikkeling van de volken gaat voorspoedig. Enkele hebben in een mum van tijd de korf helemaal volgebouwd. Twee andere doen er wat langer over maar die zwermen waren ook veel kleiner dan de andere.

Nu de moraal van het verhaal

Dat ik weer lid ben geworden van de VBBN zal inmiddels wel duidelijk zijn. Ik denk dat in een tijd van achteruitgang van het ledenbestand een kleine positieve bijdrage welkom zal zijn. Het gaat mij niet om de honing maar wel om het plezier van het bijenhouden, het avontuur, het leuke tijdverdrijf, de persoonlijke contacten en misschien is er nog veel meer te noemen. Ik noem het nostalgisch imkeren met alleen korven. Geen gesjouw met zware kasten. Wel het plezier van het bijenhouden, de ontwikkeling van de volken, de activiteiten rondom het vliegpat, de geuren, het zwermen, de capriolen rondom het zwermescheppen en niet te vergeten de mythe van het bijenhouden. Het hoort er allemaal bij. Het is de charme van het imkeren. Dat is waarvan ik u deelgenoot wil maken. Misschien een idee voor de wat ouder wordende imker om niet te stoppen als het te zwaar wordt, maar om op een andere voet door te gaan, met korven en op een kleinere schaal.

Klaas Kroesen, Beverwijk

243

Reactie 'Geen Groningen...'

Het artikel 'Geen Groningen zonder bijen' in het juni-nummer vind ik een misser. Met generaliserende denigrerende opmerkingen als 'De gemeenten in Groningen enz.' onder een foto van het rapport kun je moeilijk weer bij een gemeente in Groningen aankloppen om medewerking. En je zult ze in de toekomst echt nodig hebben!!! En waarom is het aantal imkers in Groningen de laatste jaren met 25% gedaald? Licht dat alleen aan de medewerking van overheden? Hoe functioneert het verenigingsleven in Groningen? Is die 25% werkelijk met het imkeren gestopt, of hebben ze uit onvrede met de VBBN hun lidmaatschap opgezegd en zijn met het imkeren gewoon doorgedaan.

Natuurlijk krijgt de VBBN ook weer de schuld! Waarom moet die zonnig ingeschakeld worden voor het geven van cursussen. Dat is een zaak van de subverenigingen. In Rotterdam is een cursus gegeven over wilde bijen en in Den Haag loopt momenteel een cursus (via het AOC!) over drachtplanten.

De benadering zoals genoemd in 'Honingwinning in relatie tot maatschappelijke aspecten' van A. Koster, heeft mijns inziens een beter effect dan een rapport met goede doelstellingen waarin wie, wat, wanneer, en hoe moet doen ontbreekt. Laat Ton Thissen over dat rapport eens een artikel schrijven.

A. Neve, Leiden